

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Vision sisältö on hyvä, mutta näemme, että kulttuuri vahvistaa ja yhdistää Suomea jo nyt eikä vasta 2040-luvulla.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin perusresurssien varmistamisen tulisi tulla enemmän esiin. Siten voidaan taata jokaisenoikeus kulttuuriseen osallistumiseen ja itsensä kehittämiseen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen kirjastoseura jatkaa muistuttamista siitä, että kirjastot tarvitsevat vakaan perusrahoituksen. Kirjastot ovat kulttuurilaitos ja ne varmistavat saavutettavuuden ja osallisuuden.

Kirjastojen tärkeys kyllä mainitaan julkisissa puheissa, visioissa ja tausta-aineistoissa, mutta toimenpideohjelmiin ne harvemmin päätyvät ja toisaalta niiltä saatetaan odottaa uusien vastuiden hoitamista aiempaa vähäisemmällä resursseilla. Kirjastojen talous on tosiasiallisesti kurjistunut jo yli 30 vuoden ajan.

Kuntarajat ylittävässä toiminnallisessa ja kustannustehokkaassa yhteistyössä kirjastot ovat edelläkävijöitä. Näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa kuntien talous on entistään heikommalla tolalla joten kirjastoja tulisi palkita niiden yhteistyöstä ja ottaa siitä mallia. Osana vaikuttamistyötämme tulemme myös nostamaan esiin näitä hyviä esimerkkejä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon anti on yleisten kirjastojen näkökulmasta kattava.

Esipuheen kehoitus siitä, että kunnat vievät selonteon ehdotuksia eteenpäin omassa toiminnassaan edellyttää sitä, että kirjastoissa pystytään kunnolla tekemään kirjastolain edellyttämät tehtävät. Kun tämä perusta on kunnossa, on selonteon tavoitteiden eteenpäin vieminen helpompaa.

Kuntien ja valtion yhteistyö turvaa kirjastopalvelujen saavutettavuutta. Yhteistyömalleja ja digitaalisia ratkaisuja pitää kehittää edelleen.

Kirjastojen rooli pienten kuntien tärkeimpänä kulttuuripalvelujen tarjoajana ja yhteistyön mahdollistajana nousee esiin.

Yleisten kirjastojen nähdään olevan keskeisiä paikallisen ja alueellisen kulttuuritarjonnan ylläpitäjiä ja työllistäjiä. Ne toimivat myös omaehtoisen toiminnan edistäjinä, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja osallistumista.

Selonteossa todetaan, että kirjastopalvelut ovat käytetyimpiä kunnallisia palveluja ja niihin ollaan tyytyväisiä. Tämä korostaa kirjastojen merkitystä kansalaisten arjessa, hyvinvoinnissa ja myös kriisinkestävyyden rakentamisessa.

Kirjastojen keskeinen toimijuus lasten, nuorten ja perheiden lukemisen tukemisessa todetaan. Huomautamme, että mediataitojen ja digiosaamisen kehittäminen ja kriittisen ajattelun edistäminen osana kulttuuriin osallistumisen myönteisiä vaikutuksia koskee myös aikuisväestöä ja kirjasto on ainoa julkinen toimija joka tavoittaa laajasti myös aikuiset.

Kirjastojen rooli luotettavan tiedon tuottajina ja tarjoajina korostuu erityisesti kriisiaikoina. Selonteko painottaa, että kirjastojen tulee pystyä toimimaan tehokkaasti myös epävarmoissa olosuhteissa, mikä on tärkeää henkisen kriisinkestävyyden kannalta.

Huomautamme lisäksi, että tekijänoikeusasioiden ratkaisemisessa ja digitaalisia ratkaisuja rakennettaessa yleisten kirjastojen toiminta tulee huomioida. Kirjasto ei voi toimia kirjastolaissa tarkoitetulla tavalla lukemisen edistäjänä mikäli sillä ei lähtökohtaisesti ole oikeutta hankkia digitaalista aineistoa.

Kirjastojen rooli yhteisöllisten tilojen tarjoajana ja siten kulttuurin kasvualustajana ansaitsee tulla mainituksi viimeistään toimenpideohjelmissa.

Eryistarpeita omaavien henkilöiden ja erityisryhmien tarpeita selonteossa ei juuri huomioida.

Selonteossa ei käsitellä kirjastojen rahoituksen turvaamista. Kirjastojen henkilöstön jatkuva työssä tapahtuva täydennyskoulutus on ollut kriittinen tekijä kirjastoista saatavan palvelun pitämisellä laadukkaana ja suosittuna. Näin tulee olla jatkossakin.

Maarno Rauha
Suomen kirjastoseura ry

Manninen Juha
Suomen kirjastoseura ry